

Conceptexamenprogramma Chinees compact havo

Conceptexamen- programma

Chinees compact

Havo

Maart 2025

slo

een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Verantwoording

2025 SLO, Amersfoort

Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Auteur

SLO

Informatie

SLO

Postbus 502, 3800 AM Amersfoort

Telefoon (033) 4840 840

Internet: www.slo.nl

E-mail: info@slo.nl

AN 9.8055.085

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
Leeswijzer	4
Meer informatie	4
2. Karakteristiek Chinees compact	5
Kenmerken van de taalvakken	5
Kenmerken van de Chinese taal en cultuur	6
Chinees compact als schoolvak	7
Chinees compact in de schoolsoorten	7
3. Raamwerk met domeinen en subdomeinen	9
4. Eindtermen	10
Domein A Communicatie	10
Subdomein A1 Rijke ervaringen met taal	10
Subdomein A2 Receptie	11
Subdomein A3 Productie en interactie	12
Domein B Taal- en cultuurbewustzijn	14
Bijlage – Begrippenlijst Chinees compact	17

1. Inleiding

Voor je ligt het conceptexamenprogramma Chinees compact – havo. Het afgelopen jaar heeft de vakvernieuwingscommissie moderne vreemde talen – compact dit conceptexamenprogramma ontwikkeld – tegelijkertijd en in samenhang met de andere conceptexamenprogramma's Arabisch, Chinees, Italiaans, Russisch, Spaans en Turks – compact voor havo en vwo. SLO voert in [opdracht](#) van het ministerie van OCW regie over de actualisatie van het gehele curriculum.

SLO zal de conceptexamenprogramma's beproeven in de onderwijspraktijk. De feedback die wordt opgehaald bij leerlingen, leraren en andere betrokkenen wordt gewogen en waar nodig worden de conceptprogramma's aangescherpt. Daarna worden de documenten vastgesteld door het ministerie van OCW. Vanaf dat moment de definitieve examenprogramma's geïmplementeerd worden.

Leeswijzer

Dit conceptexamenprogramma begint met een karakteristiek, waarin de visie op Chinees compact en de positie van het vak in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs staat beschreven. Daarna volgt het raamwerk: een schematische weergave van de inhoud per domein of subdomein. Vervolgens volgen de eindtermen. Per eindterm is een doelzin, uitwerking ('Het gaat hierbij om') en een illustratie ('Te denken valt aan') opgenomen. Tot slot staat in de bijlage de begrippenlijst.

Meer informatie

Meer informatie over de inhoudelijke keuzes en de inrichting van het proces is te vinden in het addendum toelichtingsdocument moderne vreemde talen compact: conceptexamenprogramma's Arabisch, Chinees, Italiaans, Russisch, Spaans en Turks compact voor havo en vwo (Fasoglio & Smulders, 2025). Voortbouwend op het toelichtingsdocument conceptexamenprogramma's moderne vreemde talen voor vmbo, havo en vwo (Fasoglio, Leunissen & Tammenga, 2024).

Alle informatie over de totstandkoming, de opzet en inhoud van dit conceptexamenprogramma is te vinden op: <https://www.actualisatie-examenprogrammas.nl/moderne-vreemde-talen>

2. Karakteristiek Chinees compact

Kenmerken van de taalvakken

Onderwijs in de moderne vreemde talen (mvt) leidt leerlingen op tot taalvaardige, cultuurbewuste en taalbewuste burgers die kunnen deelnemen aan digitale en niet-digitale communicatie in meertalige en pluriculturele contexten. Het bevordert hun zelfvertrouwen, zelfredzaamheid, reflectie en creatieve vaardigheden in de communicatie in een vreemde taal. Leerlingen verbreden hun horizon en verkennen eigen kwaliteiten, voorkeuren en mogelijkheden als het gaat om taal en cultuur. Zij leren kritisch om te gaan met een diversiteit aan media en bronnen in andere talen, en ze leren bewust, doelgericht en passend te communiceren. Talenonderwijs bereidt leerlingen voor op het zelfstandig verder ontwikkelen van hun taalbeheersing, ook buiten school. Het bereidt ze voor op een vervolgopleiding of beroep, en op deelname aan de maatschappij. Daarmee vergroten leerlingen hun kansen in vervolgopleidingen en bij beroepskeuze.

Door kennis en vaardigheden op te doen in andere talen en culturen, worden leerlingen zich bewust van hun eigen talige en culturele identiteit en leren ze omgaan met andere culturele perspectieven. Dat draagt bij aan het realiseren van burgerschapsdoelen in de internationale samenleving.

De moderne vreemde talen krijgen in een doorlopende leerlijn vorm vanuit drie invalshoeken: communicatie, taalbewustzijn en cultuurbewustzijn. Dit geldt voor zowel de taalprogramma's die vanaf de onderbouw worden aangeboden als voor de programma's die alleen in de bovenbouw worden aangeboden: de variant 'compact'.

Communicatie

Aan de hand van rijke input werken leerlingen aan hun taalvaardigheden in uiteenlopende communicatieve contexten en met verschillende media. Ze leren de taal te gebruiken om doelen te bereiken en communicatie te bevorderen. Daarbij zetten ze hun meertalige en pluriculturele repertoire in. Ze leren digitale technologie kritisch in te zetten om effectief te communiceren en om een taal te leren. Ze experimenteren met verschillende creatieve vormen van taal. Bij het ontwikkelen van de taalvaardigheid gebeurt dit op een manier die past bij de mogelijkheden van de leerlingen. Waar nodig wordt dit ondersteund met passende hulpmiddelen.

Taalbewustzijn

Leerlingen ontwikkelen kennis over taal als fenomeen. In de examenprogramma's van de compacte variant, die zich tot de bovenbouw beperken, ligt de focus op de relatie tussen de doeltaal en andere talen. Door meerdere moderne vreemde talen te leren, versterken leerlingen hun inzichten in taalleerprocessen. Ze leren hun hele taalrepertoire effectief in te zetten in de communicatie en bij het leren van een nieuwe taal. Er wordt gestreefd naar de ontwikkeling van een open en nieuwsgierige houding ten aanzien van taal en het leren van talen.

Cultuurbewustzijn

Door middel van gevarieerde bronnen en culturele ervaringen, ontwikkelen leerlingen inzichten in de culturen van gebieden waar de doeltaal wordt gesproken. Leerlingen zetten deze inzichten functioneel in om effectief te communiceren in pluriculturele contexten. Ze worden zich bewust van verschillende culturele perspectieven. Ze verruimen hun blik op talige en culturele diversiteit. En ze leren open en beargumenteerd te reflecteren op hun eigen culturele perspectief en dat van anderen. Leerlingen doen ervaring op met vormen van fictie. In het vwo wordt van leerlingen verwacht dat ze er betekenis en waarde aan toekennen vanuit de sociaal-culturele context.

Samenhang

Leerlingen ontwikkelen kennis en vaardigheden in een vreemde taal. Daarbij zetten ze kennis en vaardigheden in die ze opdoen bij Nederlands en andere talen. De samenhang tussen deze talen is zichtbaar in de drie vergelijkbare invalshoeken: communicatie, taalbewustzijn en cultuurbewustzijn (bij Nederlands: communicatie, taal en literatuur). Daarmee leren leerlingen talen in een samenhangend perspectief te zien. De samenhang tussen de taalvakken versterkt, verbreedt en verduurzaamt talige en culturele kennis, bewustzijn en vaardigheden van de leerlingen.

Kenmerken van de Chinese taal en cultuur

China neemt een belangrijke plaats in op het wereldtoneel. Het Mandarijn Chinees, met zijn uitdagende karakteristieke schriftstelsel, is de meest gesproken taal ter wereld. Daarnaast kent China oude beschavingen met een filosofisch en historisch gedachtegoed dat zich onderscheidt van het westerse gedachtegoed. Kennis van de Chinese taal en cultuur biedt een waardevolle spiegel voor eigen denkwijzen en leidt tot een groter begrip voor uitingen van de Chinese cultuur, in Nederland en wereldwijd. Het vak draagt daarmee bij aan de persoonlijke vorming van leerlingen en het ontwikkelen van wereldburgerschap. Ervaring met de Chinese taal en cultuur zorgt voor een brug naar heel Oost-Azië, in zowel reis- als werkcontacten. Met kennis van de Chinese taal en cultuur wordt de basis gelegd voor vervolgoopleidingen in

binnen- en buitenland. Het betreft niet alleen studies gericht op de Chinese taal en cultuur, maar ook studies op het gebied van geesteswetenschappen, sociale wetenschappen, economie en bedrijfskunde.

Chinees compact als schoolvak

Het vak Chinees compact is een verkort traject dat uitsluitend in de bovenbouw van havo en vwo wordt aangeboden. Dit vak kan binnen alle profielen alleen in het vrije deel worden opgenomen, als keuze-examenvak of als extra vak.

Chinees compact wordt met een schoolexamen afgesloten.

Leerlingen maken in deze variant kennis met de Chinese taal, oefenen zowel receptieve als productieve vaardigheden, en verkennen talige en culturele aspecten verbonden met de Chinese taal en taalgebruikers.

Aansluiting

Leerlingen beginnen in de bovenbouw van havo en vwo met Chinees compact. Ze kunnen daarbij voortborduren op de kennis en ervaringen die zij in de onderbouw hebben opgedaan met taal- en cultuurbewustzijn bij de andere moderne vreemde talen. Het vak Chinees compact sluit daarmee aan op de kerndoelen moderne vreemde talen. Op deze manier ontstaat samenhang met de talencurricula in de onderbouw.

Chinees kan op havo en vwo ook vanaf de onderbouw worden aangeboden. Het vak heet dan Chinese taal en cultuur en kan, afhankelijk van schoolsoort en profiel, worden gevolgd als profielvak, profielkeuzevak of in het vrije deel van alle profielen. In de bovenbouw vwo kan Chinese taal en cultuur ook de tweede moderne vreemde taal in het gemeenschappelijke deel zijn. Ook dit vak wordt afgesloten met een schoolexamen.

Chinees compact in de schoolsoorten

De vermelde niveaus van het Europees Referentiekader (ERK) betreffen minimale beheersingsniveaus die haalbaar zijn voor alle leerlingen. Leerlingen krijgen de ruimte om zich boven dit minimumniveau verder te ontwikkelen en het vak op een hoger niveau af te sluiten.

Het overzicht van de minimaal vereiste ERK-niveaus Chinees per taalvaardigheid ziet er als volgt uit:

	havo	vwo
Luisteren	A1	A1
Lezen	A1	A1
Spreken / Gesprekken voeren	A1	A1
Schrijven (digitaal)	A1	A1

Er is geen verschil gemaakt tussen de minimaal vereiste ERK-niveaus voor havo en voor vwo. Van vwo-leerlingen wordt wel verwacht dat hun taalbeheersing verder binnen de niveaubandbreedte is dan die van havo-leerlingen.

Havo

Leerlingen werken aan hun luister-, lees- en spreekvaardigheid, en met digitale ondersteuning ook aan hun schrijfvaardigheid. Ze ontwikkelen hun beheersing van het Mandarijn Chinees laag binnen de bandbreedte van het ERK-niveau A1. Ze worden uitgedaagd om het Mandarijn Chinees te gebruiken in de communicatie. Onderwerpen en communicatieve contexten zijn concreet, vertrouwd en alledaags; ze zijn toepasbaar in de directe leefomgeving van de leerlingen en sluiten waar mogelijk aan bij vervolgopleidingen en beroepsperspectief. Ze stimuleren ook reflectie op maatschappelijke en culturele thema's.

Leerlingen verkennen cultuurgebonden aspecten in bronnen en communicatieve contexten. Ze leren over het fenomeen taal en vergelijken het Mandarijn Chinees met andere talen. Ze versterken hun inzicht in taalleerprocessen bij het leren van de doeltaal. Leerlingen maken kennis met een breed scala aan mondelinge en schriftelijke bronnen, waaronder fictie, waar nodig met behulp van vertaling, hertaling of ondertiteling. Ze doen onderzoek naar een talig en/of cultuurgebonden onderwerp dat hen interesseert.

Vwo

Leerlingen werken aan hun luister-, lees- en spreekvaardigheid, en met digitale ondersteuning ook aan hun schrijfvaardigheid. Ze ontwikkelen hun receptieve en productieve beheersing van het Mandarijn Chinees tot hoog binnen de bandbreedte A1. Ze worden uitgedaagd om het Mandarijn Chinees te gebruiken in de communicatie. Onderwerpen en communicatieve contexten zijn concreet, vertrouwd en alledaags en sluiten waar mogelijk aan bij vervolgopleidingen en beroepsperspectief. Ze stimuleren ook reflectie op maatschappelijke en culturele thema's.

Leerlingen verkennen cultuurgebonden aspecten in bronnen en communicatieve contexten. Ze leren over het fenomeen taal en vergelijken het Mandarijn Chinees met andere talen. Ze versterken hun inzicht in taalleerprocessen bij het leren van de doeltaal. Leerlingen maken kennis met een breed scala aan mondelinge en schriftelijke bronnen, waaronder fictie, waar nodig met behulp van vertaling, hertaling of ondertiteling. Ze krijgen inzicht in inhoud van fictie en de culturele context waarin deze is ontstaan. Ze leggen daarbij verbanden met hun eigen leefwereld en ervaringen, en verkennen hun inhoudelijke en esthetische voorkeuren. Ze doen onderzoek naar een talig en/of cultuurgebonden onderwerp dat hen interesseert.

3. Raamwerk met domeinen en subdomeinen

Hieronder vind je het raamwerk van Chinees compact geordend naar domeinen en subdomeinen. Het vak wordt afgesloten met een schoolexamen.

Domeinindeling	Titel (sub)domein
Domein A	Communicatie
Subdomein A1	Rijke ervaringen met taal
Subdomein A2	Receptie
Subdomein A3	Productie en interactie
Domein B	Taal- en cultuurbewustzijn

4. Eindtermen

Domein A Communicatie

Subdomein A1 Rijke ervaringen met taal

Eindterm 1

De leerling doet ervaring op met een rijk aanbod aan talige bronnen in het Mandarijn Chinees op een passend taalniveau. (E)

Het gaat hierbij om:

- kijken en luisteren naar informatieve en amuserende bronnen in verschillende vormen over diverse thema's;
- verkennen van het Chinese schrift;
- verwoorden van de eigen luister- en kijkervaringen;
- verbanden leggen met het eigen leerproces.

Te denken valt aan:

- begrijpen hoe het Chinese karakterschrift is opgebouwd;
- een gesprek houden over wat in reclames of een kort stripverhaal de leerling verraste of tot nieuwe inzichten bracht;
- voorbeelden van dialecten en accenten in films herkennen en vergelijken.

Eindterm 2

De leerling gebruikt de Chinese taal op een creatieve en persoonlijke manier. (E)

Het gaat hierbij om:

- verwoorden van ideeën, gedachten, ervaringen en gevoelens;
- experimenteren met klanken, woorden en teksten, indien van toepassing met gebruik van digitale hulpmiddelen;
- verkennen van verschillende creatieve vormen;
- verwoorden van gemaakte keuzes en eigen voorkeuren met betrekking tot inhoud en vorm.

Te denken valt aan:

- een scroll maken van de eigen volledige naam in gekalligrafeerde karakters, waarbij de keuze van karakters wordt uitgelegd;
- een fotorapportage maken over de stamboom van de eigen familie, met als ondertiteling enkele persoonlijke gegevens over de verschillende familieleden, zoals naam, leeftijd en woonplaats;
- een kort stripverhaal maken over een bijzondere dag, zoals een verjaardagsviering.

Subdomein A2 Receptie

Eindterm 3

De leerling toont begrip van de inhoud van auditieve en audiovisuele bronnen in de Chinese taal. (B)

Het gaat hierbij om:

- zeer korte, eenvoudige, langzaam en zorgvuldig uitgesproken multimediale bronnen;
- concrete en vertrouwde, alledaagse zaken;
- herkennen van conventies;
- overbrengen van de globale boodschap en voorspelbare informatie uit bronnen.

Te denken valt aan:

- de globale boodschap van een omroepbericht in een openbare ruimte herhalen, zoals op een station of vliegveld;
- de uitleg van een zeer simpele route begrijpen en opvolgen;
- korte instructies begrijpen voor het invullen van persoonlijke gegevens;
- begroetingsvormen op straat herkennen, zoals in een openbare ruimte of in een winkel;
- de relevante informatie uit een reclamebericht over een festiviteit opschrijven, zoals toegangsprijzen, plaats en tijd.

Eindterm 4

De leerling toont begrip van de inhoud van schriftelijke bronnen in de Chinese taal. (B)

Het gaat hierbij om:

- zeer korte, eenvoudige teksten van verschillende soorten en met verschillende doelen;
- concrete en vertrouwde alledaagse zaken;
- herkennen van conventies;
- doelgericht inzetten van digitale hulpmiddelen om informatie te begrijpen;
- overbrengen van de globale boodschap en voorspelbare informatie uit bronnen.

Te denken valt aan:

- een overzicht van de openingstijden van een instelling begrijpen, zoals een bibliotheek of supermarkt;
- een poster of infographic begrijpen over een aanbieding in een fastfoodrestaurant of winkel;
- datum, tijd en plaats noteren uit een digitaal bericht over een afspraak met vrienden;
- eenvoudige bewegwijzering opvolgen in een groot gebouw, zoals een school.

Subdomein A3 Productie en interactie

Eindterm 5

De leerling communiceert mondeling in het Chinees, afgestemd op doel, publiek en context. (B)

Het gaat hierbij om:

- offline en online mondelinge productie en interactie over basisbehoeften;
- kort en eenvoudig beschrijven van elementaire, persoonlijke en feitelijke informatie in informele sociale contacten;
- afstemmen van taalgebruik en non-verbale communicatie op socioculturele gebruiken;
- gebruiken van zeer elementaire bewoordingen.

Te denken valt aan:

- zichzelf kort voorstellen met naam, nationaliteit en leeftijd;
- de eigen familie voorstellen aan een Chinese buddy die op bezoek komt;
- een videoboodschap opnemen over het eigen dagelijkse leven, zoals over school en hobby's;
- een bestelling doen in een eetgelegenheden, zoals een fastfoodrestaurant of een eettentje op straat.

Eindterm 6

De leerling communiceert schriftelijk in het Chinees, afgestemd op doel, publiek, context en medium. (B)

Het gaat hierbij om:

- uitwisselen van informatie, ervaringen en gedachten in korte en eenvoudige, informele en formele, schriftelijke online en offline interactie over basisbehoeften;
- doelgericht inzetten van digitale hulpmiddelen om een tekst te genereren en te evalueren;
- afstemmen van taalgebruik op socioculturele gebruiken;
- gebruiken van zeer elementaire bewoordingen.

Te denken valt aan:

- met behulp van eenvoudige woordenschat personen, dieren en voorkeuren beschrijven;
- korte online persoonlijke berichten opstellen om iets te waarderen of om afspraken te bevestigen;
- een eenvoudig online formulier invullen met elementaire persoonlijke gegevens;
- korte waarderende reacties geven op eenvoudige online berichten.

Domein B Taal- en cultuurbewustzijn

Eindterm 7

De leerling toont inzicht in taal als systeem. (B)

Het gaat hierbij om:

- herkennen en vergelijken van kenmerken op klank-, woord- en zinsniveau in het Chinees en andere talen die de leerling kent, in bronnen die passen bij het beheersingsniveau van de leerling;
- analyseren van overeenkomsten en verschillen tussen het Chinese taalsysteem en dat van andere talen;
- benoemen van de invloed van andere talen op Chinese woorden en vice versa.

Te denken valt aan:

- verschillen en overeenkomsten identificeren tussen woordvolgorde, weergave van tijd en schrift uit bronnen in het Chinees en in een westerse taal;
- met behulp van het Pinyin-alfabetiseringssysteem de Chinese vertaling van westerse namen van steden en personen herkennen en verklaren;
- nieuwe Chinese ICT-jargon kunnen duiden en herleiden tot internationale ICT-jargon.

Eindterm 8

De leerling reflecteert op ervaringen met cultuurgebonden aspecten in contexten waarin Chinees een voertaal is. (H)

Het gaat hierbij om:

- verkennen van cultureel bepaalde normen, overtuigingen en gewoonten in diverse online en offline bronnen en contactmomenten;
- verbanden leggen tussen de waargenomen cultuurgebonden aspecten en eigen perspectieven en standpunten;
- conclusies trekken over hoe je stereotypering en misverstanden in communicatie kunt voorkomen.

Te denken valt aan:

- kennismaken met tradities rondom nationale feestdagen tijdens een digitale uitwisseling met leeftijdsgenoten in een internationaal uitwisselingsproject;
- eigen voorkeuren en leefstijlen herkennen en benoemen die overeenkomen met, en verschillen van, die van Chinese leeftijdsgenoten;
- met iemand praten over hoe je een onbekende gelijkwaardig kunt benaderen en open kunt staan voor uiteenlopende perspectieven;
- clichés in beelden en teksten identificeren, bijvoorbeeld in reclames op straat.

Eindterm 9

De leerling onderzoekt taal- en/of cultuurgebonden onderwerpen gerelateerd aan gebieden waar Chinees een voertaal is en reflecteert op de opbrengsten. (H)

Het gaat hierbij om:

- opstellen van een plan van aanpak aan de hand van een onderzoeksvraag;
- doelgericht zoeken, selecteren en interpreteren van gevarieerde fictie- en informatiebronnen, waar nodig met behulp van digitale middelen;
- beantwoorden van de onderzoeksvraag met de gevonden informatie;
- conclusies trekken over de betekenis van de opbrengsten van het onderzoek voor de communicatie;
- reflecteren op de betekenis van de opbrengsten van het onderzoek voor het eigen leerproces.

Te denken valt aan:

- een presentatie houden waarin de leerling spreekwoorden en gezegdes in het Chinees en in andere talen met elkaar vergelijkt, bijvoorbeeld verbonden met thema's als gastvrijheid, vriendschap of het weer;
- een videocompilatie maken om verschillen in taalgebruik tussen het Mandarijn Chinees en de verschillende hoofddialecten te illustreren;
- een poster maken die een aantal bijzondere tradities illustreert in verschillende gebieden in de wereld waar Chinees een voertaal is, en hun achtergrond toelichten;

- een video maken van interviews waarin de geschiedenis van de integratie in Nederland van Chinezen met verschillende achtergronden wordt uiteengezet;
- een verzameling maken van clichés over de Chinese cultuur in teksten en beelden, en die vergelijken met eigen ervaringen met gebieden waar, en met mensen voor wie Chinees een voertaal is.

Bijlage – Begrippenlijst Chinees compact

Hieronder lees je de vakspecifieke begrippen en hun omschrijving.

Begrip	Omschrijving
Aanpak	Houding of benadering om een doel te bereiken. Bijvoorbeeld: scannend lezen om informatie te zoeken, een schrijfplan om tot een gestructureerde tekst te komen, een stappenplan maken ter voorbereiding op een samenhangende tekst.
Begrip	Zie tekstbegrip.
Begripsverhogende strategieën	Strategieën in de gereedschapskist van lezers die lezers flexibel en effectief inzetten als ze vastlopen bij het begrijpen van teksten, of als ze hun begrip willen verdiepen. Met als doel het interpreteren, onthouden en kritisch reflecteren op de inhoud van teksten. De strategieën kunnen variëren van bijvoorbeeld het simpelweg herlezen van een zin tot het vergelijken van informatie uit verschillende teksten.
Bron	Drager van mondelinge, schriftelijke, visuele, digitale en multimodale informatie.
Burgerschap	Het vermogen om maatschappelijk en politiek te functioneren en daarmee gezamenlijk de samenleving vorm te geven.
Communicatie	De (online) mondelinge, schriftelijke en multimodale uitwisseling van boodschappen die bewust en/of onbewust, verbaal en/of non-verbaal worden overgebracht, ontvangen en geïnterpreteerd. Wanneer deze uitwisseling is afgestemd op doel, publiek en context, is er doelgerichte communicatie.
Communicatief doel	Wat je beoogt te bereiken door middel van communicatie: informeren, amuseren, instrueren, overtuigen, beschouwen en activeren.

Communicatieve context	De tijdruimtelijke en sociaal-culturele omgeving waarin specifieke communicatie plaatsvindt. De context van de communicatie oefent een grote invloed uit op de vorm die je communicatie aanneemt.
Conventies	Zie taalconventies.
Creativiteit	Het vermogen om originele ideeën en oplossingen te bedenken ten behoeve van doelgerichte communicatie of persoonlijke expressie.
Cultuur	Alles wat mensen denken, doen en maken en de betekenis die zij vanuit hun individuele en het collectieve geheugen daaraan geven. Cultuur is een dynamisch geheel aan gebruiken en uitdrukkingsvormen.
Cultuurbewustzijn	Het begrijpen en waarderen van de verschillende manieren waarop mensen met uiteenlopende achtergronden en herkomst leven, denken en handelen.
Cultuuruitingen	Verschillende manieren waarop een samenleving of groep haar waarden, normen, ideeën, tradities en creativiteit tot uitdrukking brengt. Bijvoorbeeld: kunst, muziek, literatuur, architectuur, rituelen en gebruiken.
Culturele diversiteit	De aanwezigheid van onder meer verschillende talen, tradities, normen, waarden, religies en etniciteiten in een samenleving.
Culturele identiteit	Onderdeel van iemands identiteit of die van een groep op basis van gemeenschappelijke waarden en normen.
Digitale geletterdheid	Kennis hebben van digitale technologie en digitale media en beschikken over vaardigheden om deze te gebruiken.
Fictie	Alle tekstvormen waarin met behulp van verteltechnieken een werkelijkheid verbeeld wordt middels audiovisuele en/of talige media. Bijvoorbeeld vormen van literatuur, films, tv-series en verhalende games.
Geletterdheid	Het vermogen om geschreven taal te begrijpen, te evalueren en doelgericht te gebruiken, in het persoonlijke leven en in maatschappelijke context.

Genre, literair	Aanduiding voor soorten literaire teksten: proza, poëzie en toneel en alle vormen daartussen. Traditioneel noemen we dat lyrische, epische en dramatische teksten. Bijvoorbeeld: kinderrijmpjes, liedjes, gedichten, korte verhalen, romans, graphic novel, fabels, toneel, hoorspel.
Genre, zakelijk	Aanduiding voor soorten zakelijke teksten met hetzelfde communicatieve doel die worden gekenmerkt door een overeenkomstige structuur, stijl en vormgeving. De hoofdgenres zijn feitelijke en waarderende teksten, onder te verdelen in subvormen als verslag, beschrijving, procedure, verklaring, oproep/verzoek (feitelijk) en beschouwing, betoog, respons (waarderend).
Gespreksconventies	Zie taalconventies.
Interactie	Uitwisseling van kennis, ideeën, gevoelens en informatie tussen twee of meer personen, waarbij er sprake is van een voortdurende afwisseling tussen luister- en spreek- en gespreksactiviteiten, en/of lees- en schrijfactiviteiten.
Interculturele communicatie	Communicatie tussen mensen met verschillende socioculturele achtergronden.
Interculturele competentie	Het vermogen om effectief te communiceren en samen te werken met mensen met uiteenlopende achtergronden en herkomst, door (socio)culturele verschillen vast te stellen, te begrijpen en te waarderen.
Lingua franca	Een taal die als gemeenschappelijk communicatiemiddel wordt gebruikt tussen mensen met verschillende thuishalen.
Literaire begrippen	Zie literaire middelen.
Literaire middelen	Vormen van taalgebruik die zich onderscheiden van een zakelijke manier van uitdrukken. Bijvoorbeeld: stijl, register, stijlfiguren en beeldspraak.

Literatuur	Wat onder literatuur wordt verstaan loopt uiteen en is veranderlijk. Het gaat om teksten die een werkelijkheid verbeelden met taal als voornaamste medium en met inzet van literaire middelen. Literatuur omvat een breed scala aan genres, zowel fictieve als non-fictieve teksten, van uiteenlopende complexiteit. Er worden vanouds drie vormen onderscheiden: verhalende, lyrische en dramatische teksten. De betekenis van literaire teksten komt tot stand in een wisselwerking tussen de tekst, de context en de lezer.
Mediation	Alle verbale en non-verbale activiteiten gericht op bevorderen en het vergemakkelijken van begrip en communicatie, door onder andere uitleggen, aanpassen van taal of van spreektempo, samenvatten, vertalen, hertalen en parafraseren.
Meertalig repertoire	De talen, taalvariëteiten of woorden en uitdrukkingen uit de talen/taalvariëteiten die een persoon passief of actief beheerst.
Meertaligheid in de samenleving	Het naast elkaar bestaan van verschillende talen en taalvariëteiten binnen een bepaalde context of een bepaald gebied.
Meertalige competentie	Het functioneel en flexibel kunnen inzetten van een meertalig repertoire om te communiceren of om een nieuwe taal te leren.
Multimediaal	Het gebruiken van verschillende media. Bijvoorbeeld kranten, tijdschriften, boeken, posters, fotografie, televisie, films, video's, games internet en sociale media.
Multimodaal	Het combineren van meer dan één communicatiekanaal in een product. Bijvoorbeeld: geschreven teksten, gesproken teksten, gebaren, gezichtsuitdrukkingen, muziek en allerlei soorten beeldmateriaal zoals video's, animaties, illustraties en grafieken.
Non-fictie	Alle tekstvormen die op de werkelijkheid berustende feiten aanbieden, analyseren of interpreteren. Bijvoorbeeld: handleidingen, woordenboeken, documentaires, essays, schoolboekteksten of (auto)biografieën.

Pluricultureel	Het betreft een ervaring, situatie, context of samenleving waarin diverse culturen naast elkaar bestaan en elkaar beïnvloeden.
Productieve taalvaardigheid	Het betreft hier de vaardigheden spreken en schrijven.
Receptieve taalvaardigheid	Het betreft hier de vaardigheden kijken, luisteren en lezen.
Register	Taalgebruik dat aan een bepaalde situatie is gebonden, zowel wat betreft woordkeuze als zinsbouw. Er zijn verscheidene registers, variërend van zeer informeel tot zeer formeel. De vijf belangrijkste registers zijn vulgair, informeel, neutraal, formeel, archaisch.
Retorische middelen	Talige middelen die bijdragen aan overtuigingskracht in spreken en schrijven. Bijvoorbeeld: stijlmiddelen, beeldspraak, ironie, verteltechnieken of woordkeuze.
Rijke tekst	Authentieke, aansprekende tekst met veelzijdig en gevarieerd taalgebruik, afkomstig van een vakkundige schrijver, die de leerling uitnodigt tot nadenken, beleven en betekenis geven. De inhoud is verhelderend, origineel, en/of gelaagd, en maakt het leggen van betekenisvolle verbanden binnen en tussen teksten mogelijk. De tekst helpt de leerling bij het leren over en begrijpen van zichzelf en de wereld, en draagt bij aan de uitbreiding van diens talige repertoire.
Schriftconventies	Zie taalconventies.
Taalbewustzijn	Expliciete kennis over taal, alertheid op de werking van taal en inzicht in hoe talen geleerd en gebruikt worden.
Taalconventies	Wat in een bepaalde context door de taalgemeenschap gebruikelijk en passend wordt gevonden in schriftelijk en mondeling taalgebruik met betrekking tot bijvoorbeeld inhoud en opbouw van een tekst of het nemen van de beurt op gepaste wijze bij het voeren van gesprekken.
Taalleerbewustzijn	Op basis van metacognitieve en taaldidactische kennis in staat zijn om te reflecteren op taalleerprocessen en op het eigen taalleerproces; door deze reflecties het taalleerproces kunnen bijsturen en sturen op de eigen talige, cognitieve en sociale ontwikkeling.

Taalleerproces	Zie taalleervaardigheid.
Taalleerstrategie	Manier waarop een persoon het leren van een taal aanpakt.
Taalleer-vaardigheid	De vaardigheid om bewust effectieve strategieën in te zetten die het leren van een taal bevorderen. Hierbij speelt metacognitie een rol: de leerling heeft enige kennis van taalleerprocessen en het eigen taalleerproces.
Taalontwikkeling	Het proces dat doorlopen wordt bij het leren van een of meerdere talen.
Taalstatus	De positie die een taal inneemt in een bepaalde gemeenschap en de waardering die aan die taal wordt toegekend door een (inter)nationale overheid of gemeenschap.
Taalvariatie	Het bestaan van verschillen binnen een taal of binnen het taalgebruik van een individu.
Taalvariëteit	Een variant op een erkende taal die door een groep mensen gesproken of geschreven wordt. Bijvoorbeeld: dialecten, straattaal en jongerentaal. Elke taalvariëteit heeft een aantal opvallende eigen kenmerken, zoals eigen uitspraak, eigen woorden en grammaticaregels.
Taalverwerving	Het zich eigen maken van een of meerdere talen in een ongestuurde, natuurlijke context.
Talige identiteit	Taalgebruik dat een mens of groep mensen definieert en onderscheidt van anderen.
Talig repertoire	De talen, taalvariëteiten of woorden en uitdrukkingen uit de talen/taalvariëteiten die een persoon passief of actief beheerst.
Tekst	Elke vorm van mondelinge, schriftelijke, digitale en multimodale communicatie, waarmee ideeën, ervaringen, gedachten, gevoelens, meningen en informatie door middel van taal worden weergegeven.
Tekstbegrip	De mate waarin de lezer betekenis verleent aan een tekst door teksten te begrijpen, interpreteren, integreren, evalueren en erop te reflecteren.
Tekstconventies	Zie taalconventies.

Verteltechnieken	Technieken die een verhaal opbouwen en kleuren. Hiermee worden gebeurtenissen weergegeven en de aandacht en blik van de lezer of luisteraar gericht. Bijvoorbeeld: perspectief, verteltempo en verhaallijnen.
Wereldburgerschap	Het bewust worden van verbindingen en het actief onderdeel uitmaken van de eigen omgeving, de hele samenleving en de wereld, met respect voor de principes van gelijkwaardigheid, wederzijdse afhankelijkheid en gedeelde verantwoordelijkheden.

Als landelijk expertisecentrum richt SLO zich op de ontwikkeling van het curriculum in het primair, speciaal en voortgezet onderwijs in Nederland. We werken met het onderwijsveld aan de doelen, kaders en instrumenten waarmee scholen hun opdracht vanuit een eigen visie kunnen vervullen.

We brengen praktijk, beleid, maatschappelijke ontwikkelingen en onderzoek samen en stellen onze expertise beschikbaar aan onderwijs en overheid, bijvoorbeeld in de vorm van leerplannen, tools, voorbeeldlesmaterialen, conferenties en rapporten.

Bezoekadres
Stationsplein 1
3818 LE Amersfoort

Postadres
Postbus 502
3800 AM Amersfoort

T +31 (0)33 484 08 40
E info@slo.nl
W www.slo.nl

 [company/slo](https://www.linkedin.com/company/slo)
 [SLO_nl](https://twitter.com/SLO_nl)